

# Księgowi muszą zadbać o swoje

Restrykcyjne przepisy podatkowe, a w ślad za nimi rosnące ryzyko związane ze świadczeniem usług księgowych i odpowiedzialność – także karna – powodują, że księgowi zastanawiają się nad własnym bezpieczeństwem. Jedni aneksują umowy z klientami, inni mówią o potrzebie zwiększenia zakresu ubezpieczenia OC.

JADWIGA KOZŁOWSKA

Coraz więcej obowiązków zostaje nałożonych na podatników, a częste zmiany przepisów i coraz większe ich skomplikowanie sprawia, że także księgowym i biurach rachunkowym przybywa pracy. Rosnie też ich odpowiedzialność. I to nie tylko wobec klienta za ewentualne pomyłki czy błędy (bo choć za swoje rozliczenia podatkowe przedsiębiorca odpowiada sam, to zawsze może domagać się od księgowego odszkodowania przed sądem), ale i karna za przysługanie. Rosnie też ich odpowiedzialność. I to nie tylko wobec klienta za ewentualne pomyłki czy błędy (bo choć za swoje rozliczenia podatkowe przedsiębiorca odpowiada sam, to zawsze może domagać się od księgowego odszkodowania przed sądem), ale i karna za przysługanie.

Przykładem aneksji umów z klientami, inni mówią o potrzebie zwiększenia zakresu ubezpieczenia OC.

## Przepisy, obowiązki i odpowiedzialność

- Najpierw były puste faktury, później stopniowo dochodziły kolejne obowiązki: odroczone płatności, split payment, schematy podatkowe, jednolity plik kontrolny (JPK), pracownicze programy kapitałowe (PPK), e-sprawozdania finansowe, a ostatnio także tzw. lista dla młodych (czyli zwolnienie podatkowe dla osób, które nie ukończyły 26. roku życia) i obniżenie stawki podatkowej w PIT (z 18 do 17 proc.) - jedno i drugie wprowadzone w trakcie roku podatkowego, o białej księdze podatników VAT nie wspominając. Ta ostatnia wiąże się z koniecznością sprawdzania, czy zapłała za towary i usługi jest przekazywana na rachunki bankowe figurujące w wykazie Ministerstwa Finansów, bo od tego - od 1 stycznia 2020 r. - zależy bowiem prawo podatników do zaliczenia danego wydatku do kosztów uzyskania przychodów - mówi Elżbieta Woźniczka, prezes Zarządu Koła C członkowskiego Biura Rachunkowych warszawskiego oddziału Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (dalej: SKWP), prezes biura rachunkowego EURO ROMB sp. z o.o.

- Dlatego już od kilku lat staram się zabezpieczyć przed odpowiedzialnością poprzez aneksowanie umów. Niestety, lista wyłączeń od odpowiedzialności ciągle się wydłuża, bo ustawodawca stale wprowadza nowe przepisy, które zwiększają ryzyko prowadzonej działalności. Zaczynam od zastrzeżeń dotyczących pustych faktur, a teraz będą musiała jeszcze dopisać białą listę podatników VAT. Jak twierdzi, to jej odpowiedź na rosnące zagrożenia. Nowi klienci są zdziwieni coraz pokątniejszymi załącznikami do umowy, ale podpisują, a „starzy” potrafią długo dyskutować, zanim ostatecznie zaakceptują aneks. - Nie wszyscy klienci podchodzą do tego ze zrozumieniem - przyznaje E. Woźniczka. Ma jednak świadomość, że wydłużająca się lista czynności, za które - jako księgowa - nie chce odpowiadać, to wręcz konieczność w obecnych czasach.

KOMENTARZ EKSPERTA

**Beata Krokos**

advokat, associate w kancelarii SSW Pragmatic Solutions



W swojej praktyce spotkałam się z zawieraniem różnego rodzaju klauzul i wyłączeń w ogólnych warunkach umów przygotowywanych przez kancelarie prawnicze, firmy doradztwa podatkowego i biura rachunkowe. To jest zrozumiałe, zwłaszcza gdy - jak jak w przypadku raportowania schematów podatkowych (MDR) - za niedopełnienie obowiązków informacyjnych grozi odpowiedzialność karnoskarbową, która jest ustalana na podstawie winy. Taka klauzula czy postanowienie umowne mogą w pewnych sytuacjach pomóc tę odpowiedzialność ograniczyć. Należy zwrócić uwagę, że księgowy nie ma obowiązku aktywnego (niemieszczącego się w granicach ogólnej staranności zawodowej) poszukiwania dodatkowych informacji, by stwierdzić, że działa w ramach schematu podatkowego, jako tzw. wspomagający. Jak wynika jednak z objaśnień podatkowych Ministerstwa Finansów, jeśli księgowy widzi, np. zakłádanie i likwidowanie spółek w krótkim okresie, to powinien zorientować się, że wykonywane przez niego czynności mogą stanowić element schematu podatkowego i odpowiednio takie zdarzenie zaraportować lub zwrócić się do klienta z prośbą o potwierdzenie, że wykonywane czynności nie są schematem podatkowym. Jeżeli księgowy nie dopełni tych czynności, nawet zawarł w OWU klauzule nie uchronią go przed odpowiedzialnością. Inną możliwością, jaką ma do dyspozycji, jest po prostu odmówienie świadczenia usług księgowych, ale to już indywidualna decyzja księgowego, która może wiązać się z utratą klienta.

Niestety, wzrost obowiązków wobec księgowych ma też drugą stronę - cenę świadczonych usług, która powinna odzwierciedlać nakład pracy, zaangażowania, odpowiedzialności i ryzyka. To poważny problem dla biur rachunkowych i księgowych, którzy stają przed dylematem: podnieść cenę świadczonych usług i liczyć się z utratą klientów, czy też godzić się na większy zakres pracy za te same pieniądze. - Tylko sprawdzanie rachunków bankowych kontrahentów obsługiwanej firmy w przypadku kilkuset faktur miesięcznie stanowi dodatkowy obowiązek i obciążenie dla biura rachunkowego. Trudno, żeby księgowy sprawdził, czy podany naszym klientom przez jego kontrahenta numer rachunku bankowego jest tym właściwym, znajdującym się na białej liście VAT, ale jeśli już ma to zrobić, będzie to dodatkowy obowiązek, który przedsiębiorca niejako przerzuca na biuro. I powinien być dodatkowo płatny albo uwzględniony w cenie obsługi firmy - podkreśla Elżbieta Woźniczka.

## Zabezpieczenia w umowie

Aneksy do tzw. OWU, czyli ogólnych warunków umowy, podobnie jak i różnego rodzaju klauzule, są powszechne w obrocie gospodarczym. Aby spełniły swoje zadanie: pozwoliły ograniczyć lub wręcz uniknąć odpowiedzialności, muszą być dobrze sporządzone, a więc precyzyjnie określać obowiązki i odpowiedzialność każdej ze stron umowy. Samo wyliczenie listy spraw i zdarzeń, za które nie będzie ponosił odpowiedzialności księgowy lub biuro rachunkowe, nie wystarczy. Należy dokładnie precyzować ciążące na każdej ze stron zakresy obowiązków, a nawet procedury postępowania. Na przykład określić nieprzekraczalny termin, w którym przed-

biura ma przekazywać do biura rachunkowego dokumenty będące podstawą rozliczenia i co się stanie, gdy tego nie zrobi. Sprawa aneksów jest jednak o wiele bardziej złożona i skomplikowana, ponieważ dotyczy wielu aspektów. I nie chodzi tylko o odpowiedzialność ciążącą na księgowym z mocy prawa podatkowego, jak to wynika z obowiązkiem raportowania schematów podatkowych, ale także z Kodeksu cywilnego oraz faktu, że księgowy to profesjonalista.

- Nowe przepisy są bardzo restrykcyjne, mają bowiem na celu ograniczenie szarej strefy oraz przeciwdziałanie wszelkim naruszeniom prawa podatkowego, za które na przedsiębiorców nałożone mogą zostać surowe sankcje. Praktyka stosowania wielu nowych uprawnień, przyznanych organom administracji skarbowej, dopiero się wykształca, nie można więc wykluczyć sytuacji, w których tzw. rykoszetem obrywać mogą biura rachunkowe czy doradcy podatkowi, ponosząc negatywne konsekwencje nieprawidłowości dotyczących obsługiwanej firmy. Odpowiednie zapisy umowy mogą ryzyko tej odpowiedzialności przynajmniej w części modyfikować lub je wyłączać - twierdzi Jan Stranz, senior associate w kancelarii SMM Legal. Dlatego radzi, by w umowie z klientem precyzyjnie wskazać obowiązki przedsiębiorcy oraz to, co i do kiedy ma zrobić. - Jeżeli księgowy będzie w stanie wykazać dołożenie należytej staranności, to może udać mu się uniknąć kłopotów. Dlatego właśnie precyzyjne sformułowanie treści umowy, zawieranej z klientami, powinno mieć dla niego kluczowe znaczenie - podkreśla Jan Stranz.

## Ubezpieczenie, ale jakie...

Niektórzy księgowi zastanawiają się nad zwiększeniem zakresu ubezpieczenia OC, jednak to nie takie proste.

KOMENTARZ EKSPERTA

**Katarzyna Chróścicka**

radca prawny, partner zarządzający w Chróścicka Kancelaria



Oczywiście precyzyjne określenie warunków współpracy pomiędzy biurem rachunkowym a klientem ma zasadnicze znaczenie. Dlatego za słuszną należy uznać praktykę aneksowania umów w wypadku zmiany przepisów, które mogą wpływać na obowiązki biura i księgowego. Należy jednak podkreślić, że postanowienia umowy nie wpływają na obowiązki księgowego, wynikające z bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. Klient nie może bowiem zwolnić swojego księgowego z tej odpowiedzialności ani jej przejąć. Posłużmy się przykładem schematów podatkowych. Dobrze mieć potwierdzenie w umowie, że biuro rachunkowe nie jest i nie będzie zobowiązane do ustalania czy weryfikowania dla klienta schematów podatkowych. W takiej sytuacji klient nie może oczekiwać od biura wsparcia w tym zakresie, ale postanowienie to nie zwolni księgowego z obowiązków związanych z powiadczeniem informacji o stosowaniu przez klienta MDR. Należy przy tym pamiętać, że zgodnie z Ordynacją podatkową ustalenie czy księgowy powinien był nabrać wątpliwości, czy ma do czynienia z uzgodnieniem stanowiącym schemat podatkowy, będzie dokonywane z uwzględnieniem „zawodowego charakteru jego działalności, obszaru jego specjalizacji oraz przedmiotu wykonywanych przez niego czynności”. Upraszczając, ustawodawca zakazy, że profesjonalny księgowy rozumie, co księgowy. Księgowy albo biuro rachunkowe mogą więc być uznani za wspomagających, w rozumieniu Ordynacji podatkowej, ze wszystkimi tego konsekwencjami, bez względu na to, co przewiduje umowa z klientem.

Jak mówi Ewa Kopec, właścicielka Agencji Ubezpieczeniowej PZU z Warszawy, ekspert ubezpieczeń OC biur rachunkowych, zakres ubezpieczenia dobrowolnego jest określany przez zakład ubezpieczeń w ogólnych warunkach ubezpieczenia, natomiast obowiązkowego - w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych i rozporządzeniu ministra finansów.

- Ochrona ubezpieczeniowa powinna podążać za zmieniającym się prawem, ale nie zawsze tak jest. Przepisy ubezpieczeniowe często nie nadążają za szybko zmieniającą się rzeczywistością. Przykładem może być kwestia roszczeń poszkodowanych przez użytkowników elektrycznych hulajnośców, z jakimi przyjdzie się za chwilę zmierzyć - twierdzi E. Kopec. Według niej, podobnie jest z ubezpieczeniami dla księgowych.

- Ustawodawca nakłada nowe obowiązki w każdej branży. Nie od wszystkich zagrożeń i niebezpieczeństw, jakie te zmiany niosą można się ubezpieczyć, bo to byłoby za proste - zaznacza Ewa Kopec. Jest też, jak przyznaje, druga strona zagadnienia. Zakres ubezpieczenia to kwestia znalezienia złotego środka pomiędzy stanowiskiem ubezpieczyciela, który musi skalkulować i ocenić, jakie ryzyko chce ponieść, a klientem, który oczekuje szerokiej ochrony ubezpieczeniowej. - Obowiązkowe ubezpieczenia OC dla biur rachunkowych weszły w życie w 2005 r., ale dotyczyły tylko tych, którzy obsługują księgi handlowe. Pozostali mogą skorzystać z polis dobrowolnych. Wybór konkretnego produktu ubezpieczeniowego, dostosowanego do indywidualnych potrzeb danego biura, to rola agenta jako doradcy klienta - zaznacza Ewa Kopec. I dodaje: - Nie ma jednak wątpliwości, że sygnał o potrzebie zmian w zakresie ubezpieczeń zawodowych powinien wy-

chodzić ze środowiska, którego dotyczy. Najlepiej, jeśli jest to prestiżowa organizacja branżowa, jak np. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, funkcjonujące od ponad 100 lat. Bo tylko księgowi wiedzą najlepiej, co im grozi i czego się obawiają.

Jerzy Wiczeorek, kierownik Zespołu Ubezpieczeń Ochrony Prawnej w PZU, podkreśla, że firma ma w swojej ofercie bardzo szeroką ofertę ubezpieczeń OC zawodowych zarówno obowiązkowych, jak i dobrowolnych dla osób wykonujących m.in. zawody architekta, adwokata, doradcy podatkowego, notariusza, geodety, a także właścicieli biur rachunkowych, kancelarii prawnych, pracowni architektkoniecznych, spółek doradztwa podatkowego, itd.

- Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej są przeznaczone dla osób wykonujących zawód, z którym związane jest ryzyko wyrządzenia wysokich szkód innym osobom lub firmom - mówi J. Wiczeorek. I dodaje: - W standardowej ofercie PZU oferujemy ochronę w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC adwokata, radcy prawnego, podmiotów realizujących doradztwo podatkowe, firmy audytorskiej oraz przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Dla tych ostatnich oferta jest zróżnicowana i zależy od zakresu prowadzonej działalności. Jeżeli mi, biuro rachunkowe działa na podstawie umowy o rachunkowości, to wykonuje usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych.

- Oferta PZU obejmuje obowiązkowe ubezpieczenia OC przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i dodatkowo dobrowolne ubezpieczenie nadwyżkowe OC na podstawie specjalnej klauzuli (nr 51) w ogólnych warunkach

# interesy

odpowiedzialności cywilnej zawodowej (OWOCZ) np. określone czynności doradztwa podatkowego (dozwolone na podstawie ustawy o doradztwie podatkowym bez posiadania uprawnień doradcy podatkowego), to może zawrzeć dobrowolne ubezpieczenie OC na podstawie specjalnej klauzuli (nr 78 OWOCZ). Co więcej, także biura rachunkowe wpisane na listę doradców podatkowych i działające na podstawie ustawy o doradztwie podatkowym, mogą - jako doradca podatkowy - zawrzeć obowiązkowe ubezpieczenie OC podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe i dodatkowo dobrowolne ubezpieczenie nadwyżkowe OC na podstawie specjalnej klauzuli (nr 49 OWOCZ), a biura zajmujące się wykonywaniem określonych czynności kadrowo-placowych, mogą skorzystać z dobrowolnego ubezpieczenia OC przedsiębiorcy prowadzącego obsługę kadrowo-placową na podstawie specjalnej klauzuli (nr 40 OWOCZ).

Także Dawid Korszeń, rzecznik prasowy TUiR i TUnŻ Warta SA zapewnia, że firma od wielu lat obserwuje systematyczny rozwój rynku ubezpieczeń OC adresowanych do zawodów zaufania publicznego. - Z jednej strony to efekt wzrostu świadomości ubezpieczeniowej społeczeństwa, z drugiej zaś rosnącej liczby ubezpieczeń obowiązkowych. Ubezpieczenia doradców podatkowych, biegłych rewidentów, zarządców nieruchomości, adwokatów, radców prawnych, księgowych czy rzeczoznawców majątkowych są przewidziane dla osób i podmiotów prowadzących profesjonalną działalność w zakresie wymagającym szczególnej wiedzy, kwalifikacji i uprawnień - podkreśla Dawid Korszeń. Według niego, właściwe skonstruowanie umowy OC grup zawodowych wymaga szerokiej wiedzy merytorycznej, bieżącej znajomości zmieniających się przepisów prawa oraz przede wszystkim dogłębnej znajomości poszczególnych branż.

Generalnie ubezpieczenie OC grup zawodowych chroni finansowo w przypadku szkód związanych z działalnością zawodową, czyli m.in. rzeczowych wyrządzonych na mieniu osób trzecich lub strat finansowych osób trzecich związanych np. z utraceniem przychodu lub poniesieniem wydatków. Zakres poszczególnych ubezpieczeń w podstawowej wersji określają ustawy oraz przepisy wykonawcze. Jednak każdorazowo podchodzimy indywidualnie do oczekiwań klientów, oferując doradztwo oraz maksymalnie szeroki zakres ochrony ubezpieczeniowej - zapewnia D. Korszeń. Jak twierdzi, firma współpracuje z izbami i stowarzyszeniami grup zawodowych, oferując zindywidualizowane warunki ubezpieczenia dla ich członków.

- Ten rodzaj ubezpieczeń charakteryzuje się dużą ilością szkód o niskiej i średniej wartości odszkodowań, z niewielką liczbą szkód incydentalnych, nierzadko o bardzo wysokiej wartości. Najwięcej roszczeń dotyczy kwestii związanych z obsługą kadr i plac. Trudno wskazać tendencję, jeśli chodzi o wartość wypłacanych odszkodowań. Jedną, dużą sprawą w poszczególnych grupach zawodowych jest w stanie znacząco podbić roczną wartość wypłacanych odszkodowań - ocenia D. Korszeń.